

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

5. An sponsalia valida sint, si vsus rationis ante septennium in
contrahentibus reperiatur? Et an ad sponsalia validè contrahenda sufficiat
rationis vsus, qui ad lethale peccatum sufficit? Et notatur ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

de presenti inter impuberes, quæ erant veluti conditionalia matrimonia. Nicolaus autem, qui multis annis præcessit Clementem III. ea prohibuit, nisi magni alicuius diffidij vitandi causa fierent, atque ius istud in dicit. cap. 2. non corrigat alia iura, quæ matrimonium de presenti inter impuberes relatuunt in sponsalia, cum sit antiquius, sed statuit ne ralis contractus de presenti inter impuberes fiat, nisi ex magna causa, quem contractum de presenti inter impuberes posteriora iura Clementis, Lucij, & Innocentij III. vim tantum sponsalium re ipsa habere vel declararunt, vel denovo statuerunt. Ita Pontius.

RESOL. III.

An septennium requisitum ad contrahendum sponsalia esse debeat omnino completum? Et quid, si duo, tres, octo, vel decem dies ad completum septennium desint? Et an in foro conscientie valida sint sponsalia, etiam multo ante septennium contracta, si malitia suppleat ætatem? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 273. alias 274.

Sup. conten- to in hoc, & seq. §. in Ref. seq. per totam, & supra in tr. 5. ex doctrina Ref. 203. §. vi. ad me- diam. §. 1. AD hanc questionem affirmatiue respon- det Coninch de Sacra. disp. 21. dub. 5. n. 51. quia sicut quando iura alicui rei præscribunt cer- tum pretium, hoc consistit omnino in iudicabili, ita etiam quando alicui actioni præscribunt certam ætatem agentis; quia ideo certum pretium, ac æta- tem agentis præscribunt, ne quisquam suo iudicio possit ea mutare; sufficeret tamen inchoatum esse vltimum diem anni septimi, quia eodem modo re- quiritur ætas septem annorum ad sponsalia, sicut re- quiritur in maribus ætas quatuordecim annorum ad condendum testamentum, sed in fauorem testamen- ti, ad hoc sufficit inchoasse vltimum diem anni 14. vt patet in l. qua ætate ff. de testam. & qui testamta, &c. Ergo idem sufficit in sponsalibus, quæ non sunt minus fauorabilia; Ita Coninch, & hanc sententiam docet etiam Pontius de matrim. lib. 12. cap. 5. num. 3. Sanchez tom. 1. lib. 1. disp. 16. num. 4. & alij. Hæc opinio est probabilis.

2. Sed ego contrariam probabilem etiam esse existimo, quæ asserit sufficere septennium moraliter esse completum, vt si ait. Guttierrez de matrim. c. 22. num. 6. duo, vel tres dies, deficerent. Sed plus addit Rebellius part. 2. lib. 4. quasi. 5. concl. 2. num. 2. qui citat Sotum, Victoriam, Veracruz, Syluestrum, D. Antoninum, & D. Thomam, nempe valida esse spon- salia, etiam si octo, vel decem dies ad completum septennium desint. 3. Et hæc omnia intelliguntur in foro externo, & quando non constat malitiam supplere ætatem, nam in foro conscientie valida erunt sponsalia etiam multo ante septennium contracta, si malitia suppleat ætatem, cum eam sufficiens vsus rationis præuenierit. Et ita ex multis docet Rebellius, & Pontius locis citatis, quidquid in contrarium asserat Richardus in 4. dist. 27. art. 3. q. 1. Durandus q. 3. art. 2. & Argenti- na art. 4. existimantes septennium ita esse requisitum, vt si vterque sponsus, vel alter sit minor se- ptennio, irrita sint ipso iure sponsalia.

RESOL. IV.

An sufficiat ad valide contrahendum sponsalia diem vltimum septennij inceptum esse? Et asseritur, quod ad valorem sponsalium non requiri-

tur ætas mathematicè completa, vnde septennium non physicum, sed morale requiritur? Et an ob defectum duorum, vel trium dierum, aut vnus hebdomadæ, vel dimidij anni defectus impedimen- tum non sit, quin septennium completum esse dicatur? Ex part. 9. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 65.

§. 1. Negatiue respondet Gaspar Hurtado de ma- trimon. disp. 1. difficul. 14. num. 59. Cas- trus Palaus tom. 5. disp. 1. punct. 6. num. 6. vbi pro- bar, diem inceptum non sufficere; sed necessario completum esse debere: quia vsquequò completum sit, non integer dies, & consequenter neque integer, & completus mensis, qui ex integris, & completis diebus coalescit. Deinde, quia, quoties tempus est à iure determinatum, currit de momento ad momen- tum, argum. leg. 3. §. Minorem ff. de minorib. & ibi Glossa, & Doctores. l. Pater. §. Sexaginta ff. de adulte- riis. & ibi Bart. l. Eos. §. Sin autem, C. de appellacionib. & ibi Baldus leg. 2. §. Dies ff. quando appellandum sit, & ibi Glossa. Et probari potest ex bimestri concessio ad deliberandum de Religionis ingreſſu, cap. Ex publico, de conuersione canig. & ex ætate ad Professio- nem requisita, cap. 15. sess. 25. de Regularibus, in quibus dies inceptus non habetur pro completo, vt probat Thomas Sanchez lib. 2. disp. 24. num. 22. ergo idem est dicendum in septennio pro sponsalibus requisito: Neque obstat textus in l. Qua ætate, quia ibi est specialis dispositio, quæ ad alios casus extendi non debet, præcipue cum non sit eadem ratio: quippe testamentum testatori fauorabile est, & nullatenus onerosum. At sponsalia, sicut & Religionis Profes- sio, partim fauorabilia sunt contrahentibus, partim onerosa: merito ergo in testamento dies inceptus pro completo reputatur; secus in sponsalibus, & Religionis Professione.

2. Sed affirmatiue sententiæ adheret Pontius lib. 12. cap. 5. num. 5. Coninch disp. 21. dub. 5. num. 51. Guttierrez cap. 2. nu. 5. Et ratio est: quia non minus fauorabile est matrimonium; quam testamentum: sed ad testamentum vltima dies incepta censetur præ completa, vt statuitur l. Qua ætate cit. ergo. Et ita hanc sententiam tenet etiam Texeda in Theol. moral. tom. 2. lib. 4. tractat. contr. 2. num. 57. & Pater Perez de matrim. disp. 5. sect. 5. num. 6. Fateor tamen senten- tiam Hurtadi facis probabilem esse; licet ipse im- merito affirmatiuam fallam vocet.

3. Adde, vt alibi adnotauimus, non desſe Docto- res asserentes, quod ad valorem sponsalium non re- quiritur ætas mathematicè completa: vnde septen- nium non physicum, sed morale requirunt. Quorum autem dierum defectus morale complementum impedi- at, non conueniunt Doctores. Nam Ioan. And- reas cap. Litteras, num. 2. de sponsal. impuber. Hen- riques cap. Accessit, eodem nu. 3. & Vega lib. 6. Summ. casu 101. asserunt, ob defectum duorum, vel trium dierum, non impediri. Eman. Rodriguez i. tit. Sum. cap. 244. num. 2. conſet neque vnus hebdomadæ defectum. Sorus vero in 4. dist. 27. quasi. 2. art. 2. ad 3. Viuald. Candelab. 1. part. de sponsalibus cap. 2. num. 15. rem amplius extendunt: Quinimo Guttiet- rez dicto cap. 2. num. 8. audeat affirmare, dimidij anni defectum impedimentum non esse, quin septen- nium completum esse dicatur; vt sponsalia valida sint, & præsumantur.

RESOL. V.

An sponsalia valida sint, si vsus rationis ante septen- nium in contrahentibus reperitur? Et an ad sponsalia valide contrahenda sufficiat ratio-

Sup. hoc in Ref. præteri- ta §. 2. & in alio §. eius primæ not.

Sup. hoc in Ref. præteri- ta §. 1. post medium.

Alibi in Ref. præteri- ta, & etiam pro omni con- tento in hoc §. ibidem §. 2.

nis usus, qui ad lethale peccatum sufficit?
 Et notatur sponsalia ob defectum aetatis, vel usum rationis nulla posse postea fieri valida, si post legitimam aetatem, & usum rationis expressè, vel tacitè ratificentur à sponsis, modo sponsi sciant à se ipsis antea initia sponsalia fuisse inualida?
 Quod si nesciant sponsalia fuisse inualida, non fient valida per ratificationem simul habitando, vel sibi officula tanquam sponsis impingendo, vel mittendo munera, &c. sed debent consentire de nouo? Ex part. 9. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 63.

Sup. hoc supra in Ref. 3. eundem in §. ult.

§. 1. **N**egatiuè respondent Hurtadus de matrimonio, disp. 2. diff. 14. n. 61. Castrus Palaus tom. 5. disp. 1. punct. 6. num. 8. & Pater Vasquez interrogatus de hac sententia. Et ratio est: quia aliàs dispositio iuris, praescribens septennium, esset frustratoria: quia ex vna parte, quando est usus rationis perfectus ante septennium, valèdè fiunt sponsalia secundum aduersarios: & ex altera, quando non est talis usus rationis, etiam post septennium completum, non fiunt valèdè: ergo ad nihil deseruit dicta dispositio, quam si malitia supplet aetatem, sponsalia eodem modo fiunt, aut non fiunt valèdè, siue ea dispositio extet, siue non extet. Ratio autem à priori est: quia quamuis pro matrimonio iure ipso fiat exceptio malitiae suppletis aetatem, non tamen pro sponsalibus: ergo absque iure, simò contra ius ipsum absolute absque exceptione requiritur septennium ad valorem sponsalium, admittitur dicta exceptio, quae non fuit facta à iure: quia frustra fuisset facta dicta praescriptio aetatis pro sponsalibus, quae non fit frustra in matrimonio: quia malitia supplet aetatem in matrimonio, non tantum est usus rationis perfectus, vt est in sponsalibus; sed etiam potentia ad generandum expedita, quae non solet esse expedita ante aetatem requisitam pro matrimonio; ac proinde si ante eam est usus rationis perfectus, & potentia expedita, valèdè fiet matrimonium, & post eam etiam valèdè fit, si usus sit rationis perfectus, quamuis non sit potentia ad generandum expedita.

2. Sed, his non obstantibus, communiter affirmatiuè sententia adherent Doct. res, quos citat Sanchez tom. 1. lib. 1. disp. 16. num. 9, quibus adde Corninch disp. 21. dub. 5. num. 51. Poncius lib. 12. cap. 5. num. 5. Rebellius lib. 4. quaest. 5. & alij. Et ratio est: quia septennium praescribitur, quia ante illud tempus usus rationis perfectus non praesumitur. Si ergo de usu rationis praesumptio fuerit, vel potius certitudo, cessat finis legis, & consequenter illius dispositio. Et forte ob hanc causam dixit Iuriconsultus in leg. In sponsalibus, l. 1. ff. de sponsalibus. ad sponsalia satis esse, quòd sponsi, quid agant, intelligant. Et confirmatur exemplo matrimonij, pro quo contrahendo, esto, à iure requisitus sit in foemina duodecimis annis completis, & in viris quatuordecimis. At si malitia, hoc est, potentia generandi, & discretio ante illam aetatem alicui adueniat, validum matrimonium contrahet, cap. De illis, el. 2. de desponsat. impuber. quia in eo cessat ratio, ob quam illa etas 12. & 14. annorum praescripta est: at eodem modo cessat in habente ante septennium perfectum usum rationis. Ergo sponsalia ab eo contracta valida esse debent.

Sup. hoc supra in Resol. 1.

3. Sed hic rectè queritur, an ad sponsalia valèdè contrahenda sufficiat rationis usus, qui ad lethale peccatum sufficit. Negat Henriquez lib. 11. cap. 13. n. 9. Rebellius 2. part. lib. 4. quaest. 5. n. 1. Bonacina qu. 1. punct. 4. n. 4. Quia ad peccatum mortale sufficit consensus, & aduertentia mali praesentis: ad sponsalia verò requiritur cognitio futurorum, cum sponsalia sint promissio futuri matrimonij. At maior requiritur usus

rationis ad prouidentiam futurorum, quàm ad consensum alicuius actus praesentis. Certum affirmatiua sententia tenenda est, quam tuetur cum Sanchez, & Meracio P. Perez de mai. disp. 5. §. 6. n. 4. quia ad obligandum le Deo per votum simplex Religio & ad promittendum matrimonium: non enim ad hoc contrahendum sub grauiori peccato obligatur, quàm ad illud faciendum, quòd Deo mouente nec facilius huius voti relaxationem, quàm promissum matrimonij consequi poterit. Ergo, &c.

4. Nota tamen, sponsalia ob defectum aetatis, vel usus rationis nulla, posse postea fieri valida, si post legitimam aetatem, & usum rationis expressè, vel tacitè ratificentur à sponsis. Quod fit contentendo de nouo, vel simul habitando, vel sibi officula, tanquam sponsis impingendo, vel mittendo munera, quae à sponsis mitti consueuerunt; modo sponsi sciant à se ipsis antea initia sponsalia fuisse inualida. Quòd si nesciant sponsalia fuisse inualida, non fiunt valida per ratificationem: sicut etiam ad ratificandam Professionem, vel votum inualidum, requiritur in ratificante scientia voti facti, vel professionis, & nullitatis eius. Vnde, si quis ex errore, quo pariter priora sponsalia fuisse valida, ea ratificet, quia pariter ea ratificet, non tenebitur, vbi nouerit fuisse nullas, quia ea ratificatio fuit ex errore, nec praesumenda est voluntas se obligandi absolute, sed solum ex suppositione falsa valoris priorum sponsalium, nisi conuenter voluisse ita se obligare, etiam si sciret priora sponsalia fuisse nulla. Et ita docet Texeda in Teol. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 1. num. 67. & alij communiter.

RESOL. VI.

An sponsalia metu graui contracta valida sint, si iuramentum accedat, vel iuramentum seruandum sit, nec relaxetur?

Et an tale iuramentum minime obliget, & in non indigeat relaxatione?

Et notatur iuramentum metu extortum non solum confirmare contractus alias inualidos, sed nec etiam obligare, & proinde nulla indigere relaxatione. Ex part. 3. tr. 4. Ref. 277. alias 278.

§. 1. **A**ffirmatiuè responder Henriquez lib. 11. cap. 9. num. 6. & alij penes Sanchez ubi infra, num. 2. saltem quoad obligationem iuramenti, quia iurans soluere vsuras, tenetur obsequere iuramentum, ex cap. debitorum de iure iur. quamuis iuramentum confirmet contractum. Ergo, &c.

2. Haec sententia, vt ait Aragon. in 2. quaest. 89. art. 7. circa solutionem ad 3. §. sed ultra, est satis probabilis: sed ego contrarium probabilissimum etiam esse puto, quam tuetur Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 4. disp. 21. num. 3. & post illum Barbosa in eod. lib. tom. 2. lib. 4. tit. 2. cap. 11. n. 2. vbi sic ait: Nota quòd sponsalia metu graui contracta non firmitur iuramento, nec ratione illius obligant, aut relaxatione indigent. Sic ille. Igitur dicendum est sponsalia metu contracta esse inualida, nec effici valida accedente iuramento, quia iuramentum metu extortum cum non confirmet contractum, relinquit illum in priuino valore, aut nullitate: quare ex illis nullum ortetur publicae honestatis impedimentum. Vnde dicendum est etiam tale iuramentum minime obligare, & ita non indigere relaxatione. Probat hanc opinionem ex cap. ex litteris, de despons. impub. per quam irrita sunt sponsalia metu contracta, & Alexander de Ne-